

men elogium est, auctoritas est, in illa sui Aquinatis, inquam, ab ipso Christo, ab ipsa Ecclesia toties comprobata doctrina gloriae sunt, semperque gloriantur suos informare discipulos. Assumptionem porro Virginis quae passim in Aquinatis doctrina, ut vidimus, copiose refertur, silentio fortasse premerent, oblivione fortasse sepelirent? Dominicus Arnaldi doctor in almo et Apostolico genuensium theologorum Collegio sancti Thomae Aquinatis, qui an. Domini MDCCCLXXIX Genuæ opus edidit inscriptum: *Super Transitu beatæ Marice Virginis Deiparæ*, piam sententiam tuerat ac venustat granditate verborum et sensuum, hanc tantummodo, secus atque suus doceat Aquinas, novitatem primo intuitu contemptibilem viriliter agens, h. e. beatam Deiparam ad cælica regna non mediante morte fuisse sublimata. Insuper alnum neapolitanum theologorum Collegium (ad quod minimum locum me habere gratia Virginis opitulante delector), ubi sancti Thomae Aquinatis doctrina florere mirabilem in modum conspicitur, Assumptionis veritatem pro aris focusque propugnat et novis ferme radiis collustrat: in parte superiori capitum sententiam retulimus Excellentissimi et Illustrissimi Michaelis Salzani O. P. in almo theologorum Collegio Decani, qui pientissimæ nostræ sententiae moribus adhæret.

Ab hac, quam propugnamus, thesi

(1) Apologeticum tentamen pro communi Ecclesiæ persuasione, qua pie creditur B. M. Virg. corpus in cælis existere. Gand 1788.

(2) Reflexiones in librum, cui titulus: P. S. Marant, *Discussio historica*.

animo fuit alieno Marantius in lovanensi studiorum universitate, hist. Eccl. regius antecessor, qui ann. 1786 commentarium edidit, cui titulum fecit: *Discussio historica an sit de fide, aut saltem ita certum et de mente Ecclesie B. Virg. Mariam corpore in cælum Assumptam esse*, etc. Ast Marantii difficultates retuderunt Salmon in ipsa Universitate sac. Theol. bachelareus et pastor in Mooreghem (1), G. S. vanden Baviere, sac. Theol. licentiatus et pastor in Terdoghem (2), Ig, von den Driesch, quondam in Seminario gandavensi professor. Confer Henricum Gulielmum Monters in compendio historiæ ecclesiastice (3). Pro coronide demum concludam cum cl. Gaspare De Luise, Acad. *Religionis et Immac. Concept. Deiparæ Romanarum socio*. Licet eum superiori cap. retulerim, heic non pigeat iterum eum audire loquentem: « Nullus ex Patribus corporis Mariæ resurrectionem denegavit, nullus ex Patribus tenuit unquam opinionem corruptionis corporis Mariæ. Hi Patres qui de ipsa loquuti sunt, non tantum agnoverunt incorruptionem corporis Virginis, sed etiam ipsiusmet gloriosissimam resurrectionem. Tam certa proinde veritas esse videtur, ut qui eam inficiatur, singularissima valeat nota temeritatis inuri (4). »

Nulla proin extitit academia quæ doctissimis referta theologis eximios Virginis assumptæ cultores nacta non

(3) *Discussio discussionis historicae*, P. S. Marant. Gand in-4.

(4) *L'Assunzione di Maria Madre di Dio trionfo della dottrina cattolica sul Naturalismo*, cap. sulla tradizione de' Padri, verso fine.

fuerit. Omnium est igitur theologorum sententia concors, virginem Deiparam in anima simulque corpore cœlesti beatitudine frui, adeo ut nec putrefactio illud dissolverit unquam, nec vermes sepulcrales arroserint. Si Patres omnes, si cunctos ingenti numero doctores, theologos, sapientes, historiographos, ipsos apostolos et patres apostolicos, cum hic viverent, congregare possemus, et interrogare, utrum in corpoream Deiparentis Assumptionem credituri sint, quidnam fuisse responsuros putamus? nonne una voce, una lingua, uno prorsus eloquio clamarent: Assumpta est Maria in cælum? Labentibus proinde temporibus per ECCLESIAM DOCENTEM minime nostra veritas refrigeruit aliquantisper, sed tamquam gigas per sæculorum viam ardenti flamma celerique gradu cucurrit.

ARTICULUS II.

Caput I.

Ecclesia latino-græco-domestica seu discens.

1. Præter illa quæ adhuc recensuimus, alia quoque suppetunt instrumenta quibus Ecclesia catholica traditionem circa quandam veritatem possit habere compertam. Illud autem quod ad hanc 1^{am} partem solide conficiendam primum eligimus, est mirifica omnium fidelium in unum veluti conspiratio, Ecclesia videlicet addiscens. Quo tamen id caput majorem vim majoremque possit acquirere firmatatem, heic juverit paucis exponere quanti pendens ille sit populi consensus ad Ecclesiæ doctrinam agno-

scendam. Veteres sane Patres maximam probandi vim huic communis sensui inesse uno ore fatentur. Divus Epiphanius (1) ad communem hunc fidelium sensum anticomarianitas provocat, ad hunc divus Hieronymus Vigilantium, ad hunc divus Augustinus Pelagium atque Julianum. Neque ab iis præstantissimi theologi ab ludunt. Hinc Vincentius Lirinensis in præclaro suo *Commonitorio*, ut evincat recipienda non esse dogmata quæ universalis Ecclesiæ doctrinæ contraria sint, hoc modo ratiocinatur: « Quæ si recipientur, necesse est ut omnes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentes, virgines, omnes clerici, levitæ et sacerdotes, tanta confessorum millia, tanti martyrum exercitus, tanta urbium, tanta populorum celebritas, et multitudo, tot insulæ, provinciæ, reges, gentes, regna, nationes, totus postremo jam pene terrarum orbis per catholicam fidem Christo capiti incorporatus tanto sæculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuntietur. » Loquitur eadem voce Petavius. Isthic, prolata divi Paulini sententia, qua monet antistes ille, ut de omnium fidelium ore pendeamus, quia in omnem fidem Spiritus Dei spirat, ita pergit: « Scitum illud est Augustini, singulorum mentibus revelari quædam a Deo, non solum cum extraordinariis modis, velut visis et ostentis, et hujusmodi significationibus occultum aliud innotescit, verum etiam usitatis rationibus: quando quod ignotum erat vel orantibus ac pulsantibus, vel aliud agentibus aperi-

(1) Hær. 78, n. 25.

tur (1). » Hisce prælibatis, eo unde digressi sumus, revertamur.

2. Et ut ad prisca aurea illa Ecclesiæ sæcula quæ magni facere profitemur, assurgamus, haud obscura hujus fidelium sensus circa Virginis Assumptionem vestigia in antiquitate remotissima occurunt. Enim vero, nisi alte persuasio hæc fidelium mentibus insculpta fuisset, Marcianus et Pulcheria imp. Virgineum corpus adinvenire et Constantinopolim in magna ecclesia S. Mariæ in Blachernis transferre cupientes, Juvenali archiepiscopo jerosolymitano illud enixe nequaquam poposcissent: eo tamen consilio illud postularunt, ut, corpore B. Virginis in cælum assumpto, tumulum saltem cum vestibus sigillo munitum in constantinopolitanam ecclesiam transferretur. Et orientales Imp. una cum vetusta traditione a jerosolymitano patriarcha quod in votis habebant, obtinuerunt.

Hic etiam locus est, ut quæ in menologio basiliano, Basilii imperatoris jussu edito leguntur, afferantur. Etsi multa ibi mendosa et apocrypha irrepserint, aliqua tamen in nostra causa memoratu digna sunt. Hæc itaque legentibus occurunt: «Dormitio gloriosissimæ Dominae nostræ Deiparæ. Cum placuisse Deo suam genuitricem ad se assumere, ipsi per angelum translationem suam annunciatavit, quæ ubi audivit lætata est, et ad montem Olivarum ascendens, cum orasset, domum suam revertitur, præparatisque omnibus quæ ad sepulturam erant necessaria, suum accepit Filium, ac ingenti tonitru facto, apostoli omnes

(1) De Incarnat. lib. 14, cap. 2, n. 11.

ex terræ finibus per nubes ad immaculatum ejus corpus curandum accesserunt, et supra lectum ipsa se componens sanctam suam animam in manu Filii Deique sui tradidit. Ipsius vero purissimum corpus a SS. Apostolis sepultum post tertiam diem non est repertum. Sepulcrum enim adaperiens Thomas, qui sero venerat, ut lipsanum adoraret, illud haudquaque invenit, id siquidem transtulit Deus in locum, quem ipse fecit, sed linta dumtaxat fuere reperta. » Quidquid hac de historia critici dictinent, certum tamen est, illam retineri posset tamquam veternum monumentum, quo principes orientales Marianam Assumptionem jugiter coluisse deprehenditur.

Id pariter evincit sæc. ix labente sapiens et philosophus Leo VII, Basili Macedonis græcorum imperantis et Eudociæ filius, Bizantii vero rerum potitus usque ad an. 941. Ejus habentur orationes elegantissimæ, in quibus hoc est penitus ad animi nostri sententiam: «Quoniam enim,» inquit, «te mortalitatis messe succissam, consequenter una cum germine in divina horrea ferri oportebat; mortalium legi obsequeris, ac cum tristi ac atra morte, tu sole illustrior, congrederis, quamquam ineffabilis claritatis præsentia nihil mortis illam severitudinem molestam esse sinit: cum illæ quidem manus, quibus omnia continentur, intemeratissimam susciperent animam, mundum autem ac immaculatum corpus in purissima loca transfertur (2). »

(2) De Dormit. B. M. V. tom. iii, lib. 14, hom. 13, § 2. Consule pariter Orat. vi in Deip.

Jam vero, si reges et imperantes tanta cum pietate de hoc senserint argumento, quid de suis subditis iudicium ferendum sit, plane colligitur. Namque

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Quare traditionum quas a majoribus suis acceperunt, Æthiopes et Copti retinentissimi, duas supra triginta in honorem B. M. V. festivitates peragunt, atque vel a remotissimo tempore virginei transitus et Assumptionis solemnitates distinctis plane diebus concelebrant, prout ex suis Kalendariis a Job Ludolf editis aperte desumitur (1). Hoc ipsum dicere fas est de Syris, hoc ipsum de Abyssinis qui licet foedo schismate sæc. iv ab Ecclesiæ catholicæ auctoritate desciverint, hanc tamen de corpore Virginis Assumptione sententiam perpetuo docuerunt. Ab his non dissentient Armeni, adeo, ut sua liturgia sat superque profiteatur: «Conversata in corpore immaculatis moribus, hodie ab apostolis sepulta, superno nutu assumpta es in regnum Filii tui, et Dei nostri, ut pro iis intercedas, qui te confiterentur. Verbum incorporeum quod ex te incarnatum est, ulnisque tuis gestatum, o Maria, veniens hodie cum multitudine exercitus angelorum, te curru speciem ignis habente, ad lucem sine obscuritate elevavit. » Huic sententiae Bulgari quoque favent, quos Nicolaus I Pont. Max. circa Deiparentis Assumptionem aliasque catholicas veritates informa-

(1) In Comment. Æthiopum histor. Confer etiam Bergier Dictionar. theolog. ad vocem *Etiopi*, Mansi, Albergotti, Vit. di Maria Ss., not. 5, c. xxx.

vit (2); nec non Arabes et Mozarabes qui passim in sua liturgia nostram veritatem fatentur; de Virgine namque Deipara non ambigunt hæc verba proferre, quod ipsa *meruit assumi, sive dono illibatæ carnis jucundari* (3). His omnibus adhærent Jerosolymitana et Constantinopolitana civitates: prior enim sepulcrum quod olim tri duo Virgineum corpus promeruit expicere, posterior autem vestem et zonam quibus in hac vita induebatur, annuo solemnique ritu concelebrant.

Verum ne in exploratissima re multus videar, pervigilium atque jejunium Assumptionis solemnitati præcedens ab immemorabili penes orientales populos obtinuisse luculenter patet. Imo et illud animadvertisimus, non uno dumtaxat, sed pluribus diebus apud nonnullos Orientis christifideles istud servari jejunium, ita tamen ut jejunantes in corpore, pariter a culpa jejunent. Quod quidem jejunium a kalendis augusti ad xviii septembribus kalendas sine ulla intermissione producunt, uno dempto die viii idus augusti ob D. N. J. C. Transfigurationis memoriam, ut ex Bailetto liquet. Tomo vero ii bibliothecæ orientalis Josephi Simonis Assemanni Maronitæ servatur opus Gregorii Bar-hebraei Orientis Primatis, in quo de Syrorum jejunii disseritur, inter quæ et illud quoque penes eos religiose celebratum memoriam proditum est, quod Assumptionis solemnitatem præcedit, ut ex eodem cit. loc. colligitur (4).

Hinc peragrat super scientiæ pen-

(2) C. iv in Collect. Conc. Labbeï t. viii, p. 518.

(3) In fest. Assumpt. S. M. Virg., p. 362, col. 1.

(4) Pag. 304.

nis Æthiopiæ, Copti, Abyssiniæ, Armeniæ, Bulgariæ regionibus, aliisque populis orientalibus, et excussis quotquot potuimus illarum gentium documentis, in patriam reduces alte proclamare valemus: Assumptio beatæ Virginis tam perspicua veritas est, ut nos cum iis qui vel barbari, vel carnales et obtusioris sensus mysterium Assumptionis ex intimo corde venerantur, quacumque iter habemus, jupiter versari contingat.

3. Latina tamen ecclesia discens a græca nullatenus abludit. Regum Galliæ *Capitularia*, hoc est legum ecclesiasticarum et civilium imperatoris Caroli Magni, Lib. 4 hæc præsefert: « Hæ sunt festivitates in anno, quæ per omnia servari debent... De assumptione sanctæ Mariæ interrogandum relinquimus (1). » Ubi animadvertisendum est, voces *per omnia* ex Nicephori sententia de universo imperio intelligendas esse, præceptumque de illius festi celebratione dumtaxat *per omnia* differri, donec ea de re accurasier institueretur interrogatio; quum Carolus Magnus Augustus, a pseudo-Hieronymo fortasse compulsus, aliquantis per hærere videatur. Et interrogatione proposita, cum an. 843 moguntinum haberetur Concilium, veritas Assumptionis pleno in lumine posita est, decretumque fuit, ut ab omnibus et per omnia die xv augusti celebraretur (2). Octavo itaque volente saeculo Carolus Magnus ejusque filius Ludovicus tanto erga Virginem assumptam amore tenebantur, ut ve-

(1) De totius anni festivitatibus, cap. 164.

(2) Lib. ii, cap. 35, et lib. vi, cap. 186.

(3) Cons. Bonifacium lib. i, decad. ii de rebus

terem de ipsa traditionem proprio marte restaurarint.

Insuper: tamquam nationale festum in Gallia reperitur Assumptio; quum id voverit Aloysius XIII qui suam coronam regnumque sub patrocinio Deiparentis assumptæ collocabat. Quod occasionem dedit, ut integrum componeretur officium Dominicæ in Octava Assumptionis regio voto dicatum. — Magnificentia et munificentia divi Stephani regis augustam basilicam erexit in honorem Virginis assumptæ, ut tradit in vita S. Stephani Carthaginiensis. Imo et legem jussit, qua decernitur, ut omnes diem, quo elata est ad cælum Ss. Dei Genitrix, inter celebratissimos haberent, ac *magnæ Dominæ diem* appellarunt; cætera ejus festa jejuniis singularique transigent solemnitate, illud vero Assumptionis singularissima quadam ratione, ita, ut Virginem assumptam uti pienissimam sibi Patronam in cælo terrisque magno cordis affectu ac veneratione prosequerentur (3). — Emmanuel imperator inter cætera suæ devotionis erga Deiparam argumenta hoc primum dedit, ut in festis beatæ Mariæ Virginis Præsentationis, Conceptionis, Annuntiationis, Purificationis et Assumptionis jus dicere prohibuit, omnemque aditum ad tribunalia illis diebus oclusum esse voluit (4). — Henricus VII imperator devotionem suam erga beatam Dei Genitricem contestatus est, cum circa festum Assumptionis ejus omnia negotia forensia intermittebat, quo liberius cæ-

Ungaricis; et Canarium lib. v, cap. xxviii de Festis B. M. Virg.

(4) Baronius ad ann. 1066.

lestium contemplationi vacaret. Post festum itaque Assumptionis B. Mariæ Virginis ab omnibus negotiis liber cælestium contemplationi vacans ann. Domini 1343 ad vitam feliciorem migravit (1). — Sigismundus III Poloniæ rex non vulgaria suæ pietatis erga Deiparam specimina dedit. Siccis iste cibis, quod ἐποφεγγίας græci nuncupant, contentus, vigiliam Assumptionis jejunabat, et, sacra exomologiæ peracta, sacramento Eucharistiae se reficiebat. — Suum pariter amorem erga B. Virginem deprompsit Henricus I Lusitanæ rex, cum die Assumptionis in viduas urbis eborrensis, cujus postmodum archiepiscopus evasit, permultas effundebat pecunias (2).

4. Ad principum exemplum sensus populorum erga Virginis Assumptio-

(1) Ita refert Cuspinianus.

(2) Ita Vasconcellus apud Balinghem.

(3) « Secondo la legge che ci abbiamo imposto di non lodare questa Vergine beata che secondo il Vangelo, non faremo che mentovare, senza fermarci, la tradizione apostolica risguardante questo grande avvenimento; tradizione venerabile, che tutta l'antichità certifica, che la fede del mondo professà, che la Chiesa proclama, e che venuta fino a noi dall'una acclamazione all'altra, ha preso posto fra le più grandi solennità della religione e della patria.... »

(4) « La sera del 14 agosto, vigilia della solennità dell'Assunzione di Maria Ss. al cielo, i buoni Romani, con quel tacito accordo che era loro ispirato dalla divozione figliale verso la Regina degli Angeli, diedero a *nuovi venuti* un meraviglioso spettacolo, e testimoniarono la ferma loro risoluzione di non lasciarsi strappar dal cuore l'antica fede e pietà. La città era, dove più dove meno splendidamente, ma da per tutto illuminata... Non vera strada, quantunque rimota, che non avesse case, eziandio di minuto popolo, degnamente illuminate. I tempietti, le edicole, le sacre immagini, che i novelli Musulmani non fecero ancora levare dalle piazze e dalle cantonate delle case ad onore di Maria, erano elegantemente con festoni e fiori ed illu-

minate a cera, decorate. E così è dimostrato, disse *L'Osservatore Romano*, n. 185, quanto sia grande, profondo e sincero il sentimento cattolico della nostra Roma; la quale malgrado de' molti esempi di perversità e gli intrighi della corruzione, si mantiene sempre fedele alle sue tradizioni, e si studia di far palese la sua fedeltà a scorno degli invasori, a confusione dei reprobi... *I nuovi venuti*, vedendo tanta profusione di luce e tanta espansione di festa, rimasero stupiti; e, non sapendo alcuno di essi nemmeno che era la solennità dell'Assunzione, chiedeano di che si trattasse. Quando poi intesero che la luminaria non aveva nulla di profano, nulla di servile verso i gingilli de' *brecchiaioli*, ma che essa era tutta religiosa, e fatta per affermare il sentimento cattolico e la divozione al S. Padre, crebbero in essi lo stupore. *Civiltà Cattolica*, an. 1872, Ser. viii, vol. vii, quaterno 534. Et alibi rursus: « Non è agevole, a chi non ne fu spettatore, immaginarsi quanto sia stato il fervore, quanto profonda la pietà del vero popolo romano si durante la novena, e si il giorno della solennità di Maria Vergine Assunta in cielo; in preparazione alla quale, secondo i desiderii del S. Padre, si sono fatte speciali preghiere per tre giorni continui in tutto il mondo cattolico. In tutte le chiese ove